SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2280

av Elin Andersson (L)

Legitimation för socionomer

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av legitimation för socionomer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Varje dag anförtros socionomer några av välfärdens svåraste uppgifter. De ska kunna upptäcka när barn far illa, göra bedömningar i komplicerade familjesituationer och ge stöd till människor som befinner sig i social utsatthet. Det är ett arbete som kräver både gedigen kunskap och förmåga att fatta svåra beslut. Ändå saknas fortfarande en generell yrkeslegitimation för socionomer. Det måste förändras.

För den som är i behov av socialtjänstens stöd kan mötet med en socialsekreterare vara avgörande. Inte minst när det gäller barn som riskerar att fara illa måste samhället kunna ingripa med rätt insatser vid rätt tidpunkt. Men när samhället ges befogenhet att fatta långtgående beslut om människors liv måste det också finnas höga och tydliga krav på dem som gör bedömningarna. En stor del av socialsekreterarnas arbete handlar om myndighetsutövning.

Det innebär att beslut som kan få avgörande konsekvenser för enskilda människor ska fattas med stöd i lag och gällande rättspraxis. Ändå kan bedömningar och tillämpningen av regelverket skilja sig åt mellan kommuner. Människor med liknande behov och förutsättningar ska kunna förvänta sig en rättssäker och likvärdig prövning,

oavsett var i landet de bor. Därför behövs tydligare nationella ramar för vilken kompetens som krävs, vilka befogenheter yrket medger och vilket ansvar som följer med myndighetsutövningen.

Jag vill därför införa yrkeslegitimation för socionomer. En legitimation ska utgöra ett formellt bevis på att den enskilde uppfyller fastställda krav på utbildning, kompetens och lämplighet för yrket. Det skulle tydliggöra vilka kvalifikationer som krävs för att utöva yrket och skapa en gemensam nationell grund för professionens ansvar. Legitimationen bör också förenas med möjlighet till individuell tillsyn och ansvarsprövning när allvarliga brister uppstår.

Men en legitimation måste också få praktisk betydelse för vem som har rätt att fatta beslut. Myndighetsbeslut inom socialtjänsten som fattas på delegation av enskilda tjänstepersoner ska förbehållas legitimerade socionomer. Det gäller inte ärenden där beslut enligt lag ska fattas av socialnämnden eller dess utskott. Den som har befogenhet att fatta beslut som påverkar människors liv måste ha den formella kompetens och behörighet som uppdraget kräver.

Samtidigt räcker det inte att enbart ställa högre krav på den enskilda yrkesutövaren. Det behövs också tydligare nationella riktlinjer och en mer enhetlig tillämpning av lagstiftning och rättspraxis. Socialtjänstens arbete ska vara evidensbaserat och vila på vetenskap och beprövad erfarenhet. Socialsekreterare ska inte lämnas ensamma med svåra rättsliga avvägningar utan tillräckligt stöd och vägledning. Bedömningar måste alltid utgå från den enskildes behov, men inom tydliga rättsliga ramar som minskar risken för godtycke och omotiverade skillnader mellan kommuner. Det stärker rättssäkerheten både för den som behöver samhällets stöd och för den som fattar besluten.

Det handlar också om socialtjänstens framtida kompetensförsörjning. När erfarna medarbetare slutar förlorar verksamheten kunskap som tar lång tid att bygga upp. Det kan påverka både kvaliteten i arbetet och kontinuiteten för människor som behöver stöd. En legitimation kan inte ersätta goda arbetsvillkor, men kan bidra till att tydliggöra yrkets kompetenskrav, stärka den professionella identiteten och skapa bättre förutsättningar för långsiktig kompetensutveckling.

Liberalerna har under mandatperioden varit med och utvecklat socialtjänsten genom en ny socialtjänstlag och förändringar av socionomutbildningen. Att stärka kraven på kompetens och behörighet är ett naturligt nästa steg i arbetet för en mer rättssäker socialtjänst.

En socialtjänst som ska kunna ställa höga krav på människor måste också kunna leva upp till höga krav på sig själv. När samhället fattar beslut som påverkar människors liv måste det vara tydligt vem som har rätt att fatta besluten, vilken kompetens som krävs och vilka rättsliga ramar som gäller. Att införa legitimation för socionomer handlar därför ytterst om att stärka rättssäkerheten och säkerställa att människor får en likvärdig bedömning, oavsett var i landet de bor.

Elin Andersson (L)